

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
TUZLANSKI KANTON
OPĆINA KLADANJ
OPĆINSKI NAČELNIK

DOKUMENT OKVIRNOG BUDŽETA
OPĆINE KLADANJ
ZA PERIOD 2025. – 2027.GODINA

Kladanj, juni 2024. godine

Na osnovu članova 15., 16., 17. i 18. Zakona o budžetima u Federaciji Bosne i Hercegovine („Sl.novine Federacije BiH“, br.102/13, 9/14, 13/14, 8/15, 91/15, 102/15, 104/16, 5/18, 11/19, 99/19 i 25/22), člana 15. Zakona o principima lokalne samouprave („Službene novine Federacije BiH“,br. 49/06), člana 40. i 124. Statuta Općine Kladanj („Službeni glasnik Općine Kladanj“,broj 9/11) Općinski načelnik d o n o s i

DOKUMENT OKVIRNOG BUDŽETA OPĆINE KLADANJ ZA PERIOD 2025. – 2027. GODINA

– Uvod u Dokument okvirnog budžeta

U skladu sa Zakonom o budžetima u Federaciji Bosne i Hercegovine („Sl.novine Federacije BiH“, br.102/13, 9/14, 13/14, 8/15, 91/15, 102/15, 104/16, 5/18, 11/19, 99/19 i 25/22)izrađen je Dokument okvirnog budžeta Općine Kladanj za period 2025.-2027. godina koji predstavlja preliminarni nacrt budžeta Općine Kladanj za 2025. godinu i sadrži početne projekcije budžeta za 2026. i 2027. godinu.

Osnova za izradu budžeta zasniva se i na procjeni privrednog razvoja, razvoja socijalnog sektora, makroekonomskih pokazatelja, te prognozi prihoda i rashoda za godine koje su obuhvaćene Dokumentom okvirnog budžeta.

Postupak pripreme DOB-a počinje dostavljanjem Instrukcije 1. o načinu i elementima izrade DOB-a, a na osnovu koje budžetski korisnici dostavljaju prijedloge prioriteta potrošnje u okviru svojih nadležnosti. DOB izlaže fiskalnu strategiju i budžetske planove za slijedeće tri godine sa ciljem stvaranja što bolje strateške osnove za pripremu budžeta.

S obzirom na to da je donošenje poreskih propisa i vođenje makroekonomske politike u nadležnosti Bosne i Hercegovine, Federacije BiH i kantona, navedene smjernice viših nivoa vlasti su osnov za pripremu ovog dokumenta.

Dokument okvirnog budžeta za period 2025. - 2027. godina izlaže fiskalnu strategiju i budžetske planove za slijedeće tri godine i ima za cilj da razvije bolju stratešku osnovu za pripremu budžeta.

Dokumentom okvirnog budžeta predstavlja preliminarni okvirni nacrt budžeta za 2025. godinu, te daje predviđanja za 2026-2027. godinu.

Ovaj dokument je urađen na bazi slijedećih dokumenata:

- Smjernice ekonomske i fiskalne politike Tuzlanskog kantona za period 2025. - 2027.godina,
- Revidiranih projekcija prihoda od indirektnih i direktnih poreza gradova/općina Tuzlanskog kantona za 2024.godinu i projekcije za period 2025.-2027.godina, broj: 07/1-11-13517/24 od 20.05.2024.godine
- Revidirane projekcije prihoda od indirektnih poreza, broj: 05-11-40-RPP/23 od 21.05.2024.godine dostavljenih od JU Direkcija regionalnih cesta TK
- Izvršenje budžeta Općine Kladanj za 2023. godinu.

Još jedan bitan cilj Dokumenta okvirnog budžeta je i da osigura sveobuhvatan i konsolidovan okvir planiranja rashoda na nivou općine.

Dokumentom okvirnog budžeta kao okvirni dokument za donošenje Budžeta predstavlja osnovu za planiranje jednogodišnjeg budžeta i nije limitirajući faktor planiranja prihoda i izdataka prilikom donošenja dokumenata Budžeta ali treba predstavljati gornju granicu rashoda za trogodišnji period prilikom pripreme budžetskih zahtjeva i ako je skoro nemoguće postići identične vrijednosti projiciranih Dokumentom okvirnog budžeta i nacrtom, odnosno prijedlogom budžeta.

Poglavlje 1. - Srednjoročne makroekonomske pretpostavke i prognoze

Jedan od osnovnih preduslova održivog ekonomskog rasta te povećanja zaposlenosti jeste makroekonomska stabilnost. Makroekonomska stabilnost ostvarit će se efikasnim upravljanjem javnim finansijama kroz daljnje unapređenje procesa upravljanja državnim budžetom, fiskalnu konsolidaciju i efikasno upravljanje javnim dugom, jačanje sistema unutrašnjih finansijskih kontrola i interne revizije te razvojem makroekonomske statistike. Ovakva nastojanja Ministarstva finansija moraju imati potporu svih budžetskih korisnika i drugih koji koriste sredstva budžeta Tuzlanskog kantona, a iskazana kroz Smjernice i ciljeve fiskalne politike za 2025-2027. godinu i Dokument okvirnog Budžeta TK za period 2025-2027. godina.

U ovome poglavlju riječ je o najnovijim makroekonomskim kretanjima u BiH, Federaciji BiH i Tuzlanskom kantonu, s fokusom na 2023. godinu, kao i o projiciranom makroekonomskom okviru za naredni srednjoročni period. Korišteni historijski podaci, koji su ujedno bili i osnova za izradu makroekonomskih procjena i projekcija, prikupljeni su od svih relevantnih statističkih institucija u zemlji, kao i ostalih relevantnih domaćih i međunarodnih institucija.

1.1. Ekonomski rast

Snažni inflatorni pritisci koji su obilježili 2022. godinu, kao i loša ekonomska pozicija naših najznačajnijih vanjskotrgovinskih partnera utjecali su na značajan pad inozemne potražnje, što je rezultiralo slabim trgovinskim prilikama i smanjenjem izvoza. U skladu sa kretanjem realne ekonomske aktivnosti u okruženju u Federaciji BiH u 2023. godini zabilježen je skroman rast realnog BDP-a od 1,8%. Ovakva kontrakcija ekonomske aktivnosti u Federaciji BiH posljedica je oštrog pada industrijske proizvodnje koji je iznosio 4,1% za period I-XII u odnosu na isti period prethodne godine³, te negativnih stopa rasta izvoza i uvoza, kao i još uvijek prisutne inflacije. Analiza glavnih komponenti BDP-a u FBiH (prema proizvodnom pristupu) ukazuje da je rast realne ekonomske aktivnosti u FBiH posljedica rasta uslužnih djelatnosti, dok su proizvodne djelatnosti zabilježile pad ili niske stope rasta. Padom se posebno ističe oblast „prerađivačka industrija“ najvećim dijelom kao rezultat slabe inozemne potražnje najznačajnijih grana prerađivačke industrije. Dalje kretanje BDP-a Federacije BiH najviše će ovisiti od kretanja industrije i vanjske trgovine, a čije kretanje je opet uvjetovano domaćom i ino potražnjom, ekonomskom aktivnošću naših trgovinskih partnera, inflacijom i geopolitičkom situacijom. Prosječna godišnja inflacija u Federaciji BiH u 2023. godini iznosila je 5,1%. Rast opšteg nivoa cijena u Federaciji BiH usporen je dijelom kao posljedica znatnog pada cijena prevoza od 5,1% na godišnjem nivou, a na što su utjecale cijene sirove nafte na svjetskom tržištu. Izuzev kratkoročnih šokova izazvanih novonastalim sukobima na Bliskom istoku, cijene nafte tipa Brent ostale su uglavnom stabilne. Prema projekcijama ECB, inflacija bi u narednom srednjoročnom periodu u eurozoni i Europskoj uniji trebala značajno usporiti i to najviše zbog energetske komponente. Niže cijene energenata utjecale bi na smanjenje proizvodnih troškova, te bi u konačnici dovele i do stabilizacije potrošačkih cijena. U skladu sa europskim trendovima kretanja potrošačkih cijena, kao i trendovima u zemljama regiona, u BiH i Federaciji BiH za period 2025.–2027. godine očekivano je daljnje usporavanje inflacije potrošačkih cijena. Uspostavljanje ponovne ravnoteže na tržištu roba i usluga nakon pandemije, u uvjetima kompleksne geopolitičke situacije u Europi, odrazilo se na slabu dinamiku vanjskotrgovinske razmjene. Naime, usporavanje ekonomske aktivnosti glavnih vanjskotrgovinskih partnera BiH i Federacije BiH utjecalo je na slabljenje izvozne potražnje za bosanskohercegovačkim proizvodima na međunarodnom tržištu. Pored toga, i sporiji ekonomski rast u zemlji, te samim tim i niži nivo domaće potražnje uticao je na pad uvoza u odnosu na prethodnu godinu. U Federaciji BiH izvoz je pao za 7,8% u periodu I-XII 2023. godine u odnosu na isti period prethodne godine, a uvoz za 3,2%. Daljnje kretanje privredne aktivnosti u zemlji kao i u okruženju, te usaglašavanje zakonske regulative u oblasti zelene energije u BiH sa važećim propisima zemalja Europske unije, predstavljat će glavnu odrednicu kretanja vanjskotrgovinske razmjene u Bosni i Hercegovini i u Federaciji BiH u narednom

srednjoročnom periodu. Uz povećanje izvozne potražnje, te proširenje proizvodne baze i podizanja konkurentnosti bosanskohercegovačkih proizvoda moguće je očekivati povećanje izvoza u srednjoročnom periodu. Sa druge strane, povećanje ekonomske aktivnosti u zemlji te time i domaće potražnje trebalo bi utjecati rast uvoza u Bosnu i Hercegovinu i Federaciju BiH. Vrlo bitno je naglasiti i izazove koji se odnose na vanjskotrgovinsku razmjenu u narednom periodu, a uključuju uvođenje CBAM-a (engl. Carbon Border Adjustment Mechanism), uvozne takse na pojedine proizvode iz zemalja koje nemaju odgovarajuće klimatske politike. Stoga, ukoliko se poduzmu odgovarajuće aktivnosti s ciljem postizanja niskougličnog emisijskog razvoja i dekarbonizacije, očekivano je jačanje konkurentske pozicije bosanskohercegovačkih proizvoda na tržištu Europske unije u srednjoročnom periodu. U protivnom, sasvim je izgledno da će zbog utjecaja primjene CBAM-a proizvodi (u čijoj proizvodnji se ne koriste obnovljivi izvori energije) iz Bosne i Hercegovine i Federacije BiH biti cjenovno nekonkurentni na tržištu Europske unije. Imajući u vidu navedeno u Federaciji BiH u tekućoj 2024. godini očekuje se skroman rast realne ekonomske aktivnosti od 2,2%, a za period 2025.–2027. godine prosječna stopa realnog rasta procjenjuje se na 3%.

Direkcija za ekonomsko planiranje (DEP), pri Vijeću Ministara Bosne i Hercegovine izradila je makroekonomske pokazatelje na nivou Bosne i Hercegovine, koji se daju u slijedećem tabelarnom pregledu:

Tabela 1. Makroekonomski pokazatelji za period 2022-2027

Indikator	Zvanični podaci	Projekcije				
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Nominalni BDP u mil KM	45.518	49.061	51.363	53.968	56.783	59.719
Nominalni rast u %	13,7	7,8	4,7	5,1	5,2	5,2
BDP deflator (prethodna godina = 100)	109,5	105,9	102,4	102,2	102,2	102
Realni BDP u mil KM (prethodna godina = 100)	41.560	46.323	50.149	52.822	55.576	58.549
Realni rast u %	3,8	1,8	2,2	2,8	3	3,1
Inflacija mjerena indeksom potrošačkih cijena u %	14	6,1	2,2	2	1,9	1,8
Potrošnja u mil KM	39.284	42.201	43.865	45.380	47.096	48.877
Realni rast u %	1,8	1,5	1,6	1,5	1,8	1,7
Vladina potrošnja u mil KM	8.513	8.939	9.296	9.575	9.853	10.149
Realni rast u %	1,3	1,2	1,5	1	1,1	1,1
Privatna potrošnja u mil KM	30.771	33.262	34.568	35.805	37.243	28.728
Realni rast u %	1,9	1,6	1,7	1,6	2	1,9
Investicije (bruto) u stalna sredstva u mil KM	10.081	10.682	11.118	11.754	12.481	13.246
Realni rast u %	0,3	1,7	2,3	3,8	4,7	4,6
Vladine investicije u mil. KM	1.356	1.451	1.610	1.723	1.878	2.028
Realni rast u %	-5	1,9	7,8	3,9	6,8	5,8
Privatne investicije u mil KM	8.725	9.231	9.508	10.031	10.603	11.218
Realni rast u %	1,2	1,6	1,5	3,8	4,3	4,4
Uvoz u mil. KM	28.230	27.869	29.332	31.108	33.704	36.231
Nominalni rast u %	33,8	-1,3	5,2	6,1	8,3	7,5
Realni rast u %	6,2	-2,4	3,9	4,6	6,7	5,3
Izvoz u mil. KM	21.954	21.610	23.142	25.269	28.156	30.986
Nominalni rast u %	31,7	-1,6	7,1	9,2	11,4	10
Realni rast u %	12	-3	5,2	7,1	8,9	7,5
Nacionalna bruto štednja u % BDP-a	23,1	23,3	23,5	24,4	24,9	25,1
Bilans tekućeg računa u mil KM	-1.978	-1.704	-1.612	-1.250	-1.116	-1.109
Rast u %	184,7	-13,9	-5,4	-22,4	-10,7	-0,6
Bilans tekućeg računa u % BDP-a	-4,3	-3,5	-3,1	-2,3	-2	-1,9

Izvor: DEP - mart 2024. godine.

U posljednjem DEP-ovom dokumentu makroekonomskih projekcija se napominje davažnu odrednicu za ekonomska kretanja u Bosni i Hercegovini u narednom periodu, pored internih dinamika, predstavljaju i ekonomska kretanja u vanjskom okruženju, naročito uzemljama EU-27. DEP-ove projekcije makroekonomskih pokazatelja zasnivaju se na žimskim projekcijama Evropske komisije iz februara 2024. godine kao i Međunarodnog Monetarnog Fonda i Svjetske Banka, iz aprila 2024. Obzirom da eksterne dinamike predstavljaju veoma važnu strukturnu odrednicu svih ekonomskih kretanja u Bosni i Hercegovini, što se naročito odnosilo na 2022. i 2023. godinu, negativne ekonomske posljedice su već vidljive i ogledaju se kroz porast svjetskih cijena energenata i hrane, nestabilnost na finansijskim tržištima što bi u konačnici moglo ugroziti oporavak svjetske ekonomije.

Osim eksternih dinamika, jako bitan faktor za ekonomski rastu zemlji tokom programskog perioda 2024.-2027. godina, predstavljat će i institucionalni kapacitet zemlje u provedbi strukturalnih reformi kako bi se ojačao doprinos internih dinamika u kreiranju istog. Prema prvim procjenama Agencije za statistiku Bosne i Hercegovine⁶, Bosna i Hercegovina je u 2023. godini ostvarila realni BDP prema rashodnom pristupu u visini od 38,3 mlrd. KM, a što predstavlja godišnji rast od 1,6%. Analiza rashodnih kategorija BDP-a BiH za 2023. godinu ukazuje da je uporište ekonomskog rasta BiH predstavljala državna potrošnja od 1,7% i bruto investicije od 1,2%. Prema projekcijama DEP-a, u BiH se očekuje realni ekonomski rast od 2,2% u 2024., 2,8% u 2025., 3,0% u 2026. te 3,1% u 2027. godini. Indeks ukupnog obima industrijske proizvodnje u FBiH za period I-XII 2023. g. u odnosu na isti period prethodne godine bilježi pad od 4,1%. Prema GI G-u 2009 industrijska proizvodnja zabilježila je pad na godišnjem nivou u svim grupama izuzev grupe trajni proizvodi za široku potrošnju sa rastom od 5,3% (netrajni proizvodi za široku potrošnju pali su za 6,3%, intermedijalni proizvodi za 5,3%, energija bilježi pad od 4,2%, a kapitalni proizvodi za 0,4%). Prema područjima i oblastima KD BiH 2010 industrijska proizvodnja zabilježila je pad na godišnjem nivou u svim područjima i to: vađenje rude i kamena bilježi pad od 10,6%; prerađivačka industrija pala je za 4,3%, a oblast proizvodnje i snabdijevanja električnom energijom bilježi je pad od 0,3%.

U 2023. g. ukupan izvoz u FBiH iznosio je 11,2 mlrd KM, a ukupan uvoz 19,7 mlrd KM. U odnosu na prethodnu godinu, ukupan obim vanjskotrgovinske razmjene pao je za 4,9%. Na godišnjem nivou izvoz je pao za 7,8%, a uvoz za 3,2%. Vanjskotrgovinski deficit iznosio je 8,6 mlrd i viši je za 3,4% u odnosu na prethodnu godinu. Pokrivenost uvoza izvozom iznosila je 56,6% i manja je za 2,8 p/p. u odnosu na prethodnu godinu.

U tekućoj godini za period I-II 2024. \ I-II 2023. izvoz bilježi pad od 12,4%, a uvoz bilježi oporavak sa rastom od 5,9%. Najznačajniji vanjskotrgovinski partneri u Federaciji BiH u 2023. godinu su Njemačka, Hrvatska i Italija.

Ako se pažljivije posmatra struktura projiciranog ekonomskog rasta u periodu 2025-2027. godina se može očekivati ekonomski rast od oko 3,0%. Pretpostavlja se da bi ključni oslonac ekonomskog rasta tokom ovog perioda trebala predstavljati domaća potražnja kroz povećanje privatne potrošnje i u manjoj mjeri investicije. Naime, povećanje ukupne ekonomske aktivnosti u zemlji uz očekivano povećanje industrijske proizvodnje i građevinskih radova praćeno povećanjem broja zaposlenih i prihoda od izvoza (roba i usluga), kao i pad inflacije u srednjoročnom periodu, trebalo bi rezultirati povećanjem raspoloživog dohotka građana a samim tim i povećanjem privatne potrošnje koja će kao i prethodnih godina predstavljati ključni oslonac ekonomskog rasta.

Tako se u periodu 2025 - 2027. godine očekuje prosječna stopa rasta privatne potrošnje od 1,8% (2025: 1,6%, 2026: 2,0%, 2027: 1,9%). S druge strane, imajući u vidu visok nivo javne potrošnje u okviru BDP-a u Bosni i Hercegovini inapore koji se ulažu kroz proces fiskalne konsolidacije u Bosni i Hercegovini tokom ovog perioda očekuje se postepena stabilizacija javnih finansija kroz smanjenje javnih rashoda i istovremeno povećanje javnih prihoda kako bi se ograničio rast javne potrošnje. Tako se u periodu 2025.-2027. godina očekuje ujednačen rast javne potrošnje. U ovom vremenskom periodu očekuje se da bi mjerama fiskalne politike dio sredstava iz tekuće potrošnje treba biti kanaliziran u svrhu jačanja investicione potrošnje u Bosni i Hercegovini. Samim tim, uz poboljšanje poslovnog ambijenta, investicije bi za razliku od prethodnih godina mogle imati značajniji rast, a time i veći doprinos u očekivanom rastu BDP-a. U periodu 2025-2027. godine u Bosni i Hercegovini se očekuje povećanje bruto investicija u stalna sredstva po prosječnoj godišnjoj stopi rasta od oko 4,3% (2025: 3,8%, 2026: 4,7%, 2027: 4,6%). U ovom vremenskom okviru pored povećanja privatnih investicija koje čine većinski dio ukupnih investicija kao što je to i ranije navedeno, očekuje se i značajniji doprinos javnih investicija. Smatra se da bi napredak u procesu evropskih integracija u kombinaciji sa unapređenjem poslovnog okruženja kroz reformske procese moglo povećati interes kako domaćih tako istranih investitora za investiciona ulaganja u Bosnu i Hercegovinu.

S druge strane, obzirom na strukturu i poziciju ekonomije Bosne i Hercegovine, smatra se da će javne investicije predstavljati nešto važniju polugu za podsticanje ekonomskog rasta u srednjem roku. Projekti u okviru izgradnje putne infrastrukture i energetski projekti, kao i raspoloživost sredstava kod

međunarodnih finansijskih institucija bi uz adekvatnu i pravovremenu implementaciju istih mogli rezultirati godišnjim povećanjem javnih investicija, za period 2025. do 2027. godina. Stabilno eksterno okruženje uz unapređenje industrijske baze i podizanje konkurentnosti u zemlji predstavljaju preduslov poboljšanja vanjskotrgovinske razmjene sasvim. Samo pod uslovom materijalizacije navedenih eksternih pretpostavki u periodu 2025-2027. godine može se očekivati porast vanjskotrgovinske razmjene sa svijetom. Kada govorimo samo o Federaciji BiH, projekcije indikatora za naredni srednjoročni periodu sačinjene na osnovu projekcija Direkcije za ekonomsko planiranje pri Vijeću ministara BiH iz marta 2024. godine i projekcija relevantnih međunarodnih institucija (MMF-a i Svjetske banke iz aprila, Europske komisije iz februara 2024. god.).

Prosječna godišnja inflacija u Federaciji BiH u 2023. godini iznosila je 5,1%. Rast općeg nivoa cijena u Federaciji BiH usporen je dijelom kao posljedica znatnog pada cijena prijevoza od 5,1% na godišnjem nivou, a na što su utjecale cijene sirove nafte na svjetskom tržištu. Izuzev kratkoročnih šokova izazvanih novonastalim sukobima na Bliskom istoku, cijene nafte tipa Brent ostale su uglavnom stabilne. Prema projekcijama ECB, inflacija bi unarednom srednjoročnom periodu u eurozoni i Europskoj uniji trebala značajno usporiti i tonajviše zbog energetske komponente. Niže cijene energenata utjecale bi na smanjenje proizvodnih troškova, te bi u konačnici dovele i do stabilizacije potrošačkih cijena. U skladu sa europskim trendovima kretanja potrošačkih cijena, kao i trendovima u susjedstvu, u BiH i Federaciji BiH za period 2025.-2027. godine očekivano je dalje usporavanje inflacije potrošačkih cijena. Uspostavljanje ponovne ravnoteže na tržištu roba i usluga nakon pandemije, u uvjetima kompleksne geopolitičke situacije u Europi, odrazilo se na slabu dinamiku vanjskotrgovinske razmjene. Naime, usporavanje ekonomske aktivnosti glavnih vanjskotrgovinskih partnera BiH i Federacije BiH utjecalo je na slabljenje izvozne potražnje za bosanskohercegovačkim proizvodima na međunarodnom tržištu. Pored toga, i sporiji ekonomski rast u zemlji, te samim tim i niži nivo domaće potražnje uticao je na pad uvoza u odnosu na prethodnu godinu. U Federaciji BiH izvoz je pao za 7,8% u periodu I - XII 2023. godine u odnosu na isti period prethodne godine, a uvoz za 3,2%. Daljnje kretanje privredne aktivnosti u zemlji kao i u okruženju, te usaglašavanje zakonske regulative u oblasti zelene energije u BiH sa važećim propisima zemalja Europske unije, predstavljat će glavnu odrednicu kretanja vanjskotrgovinske razmjene u Bosni i Hercegovini i u Federaciji BiH u narednom srednjoročnom razdoblju. Uz povećanje izvozne potražnje, te proširenje proizvodne baze i podizanja konkurentnosti bosanskohercegovačkih proizvoda moguće je očekivati povećanje izvoza u srednjoročnom periodu. Sa druge strane, povećanje ekonomske aktivnosti u zemlji te time i domaće potražnje trebalo bi utjecati na rast uvoza u Bosnu i Hercegovinu i Federaciju BiH. Vrlo bitno je naglasiti i izazove koji se odnose na vanjskotrgovinsku razmjenu u narednom periodu, a uključuju uvođenje CBAM-a (engl. Carbon Border Adjustment Mechanism), uvozne takse na pojedine proizvode iz zemalja koje nemaju odgovarajuće klimatske politike.

Imajući u vidu navedeno u Federaciji BiH u tekućoj 2024. godini očekuje se skroman rast realne ekonomske aktivnosti od 2,2%, a za period 2025.-2027. godine prosječna stopa realnog rasta procjenjuje se na 3%.

1.2. Industrijska proizvodnja i robna razmjena

Prema podacima BHAS-a 2021. godini usljed poboljšanja epidemioloških i ekonomskih prilika u eksternom okruženju Bosna i Hercegovina je ostvarila rast fizičkog obima industrijske proizvodnje od 10,7% u odnosu na prethodnu godinu. Vrijedi istaći da je ovaj rast fizičkog obima industrijske proizvodnje dobrim dijelom i posljedica baznog efekta iz prethodne godine obzirom da je tokom pandemijske (2020.) godine u Bosni i Hercegovini registriran pad industrijske proizvodnje od 6,2%. S druge strane, trenutno raspoloživi preliminarni podaci BHAS-a za period januar-avgust 2022. godine ukazuju na nastavak trenda rasta fizičkog obima industrijske proizvodnje u Bosni i Hercegovini obzirom da je u odnosu na isti period prethodne godine ostvaren rast od 3,5%.

Trenutno raspoloživi statistički podaci (međunarodni i domaći) za 2022. godinu ukazuju nato da je trend rasta privredne aktivnosti nastavljen, ali nešto nižim intenzitetom u odnosu na prethodnu godinu. Naime, prema podacima Eurostata za 2022. godinu u zemljama EU zabilježen je ekonomski rast od oko 3,5% u odnosu na isti period, dok je rast fizičkog obima industrijske proizvodnje iznosio oko 2%. Čini se da je sličan trend kretanja privredne aktivnosti primjetan i u Bosni i Hercegovini. Naime, prema trenutno raspoloživim preliminarnim podacima BHAS-a za 2022. godinu u Bosni i Hercegovini je registriran rast fizičkog obima industrijske proizvodnje od 1,7% u odnosu na isti period prethodne godine. Sličan trend nastavljen je i u 2023. godini, obzirom da registrirane stope rasta ukazuju na dodatno usporavanje kako fizičkog obima industrijske proizvodnje, tako i ukupne ekonomske aktivnosti u Bosni i Hercegovini. U periodu 2023-2026. godina, kako u Bosni i Hercegovini tako i u svijetu očekuje se postepena stabilizacija ekonomskih prilika što će se odraziti i na kretanje obima proizvodnje, zaposlenosti i izvoza. Tokom posmatranog perioda kretanja u okviru industrijske proizvodnje pored ekonomskih kretanja u vanjskom okruženju dosta zavisi i od internih dinamika u Bosni i Hercegovini. Naime, tokom ovog perioda očekuje se poboljšanje implementacije reformskih mjera na unapređenju poslovnog ambijenta koje provode nadležne institucije u Bosni i Hercegovini. Poboljšanje poslovnog ambijenta je preduslov za povećanje investicionih ulaganja (domaćih i inostranih), veću iskorištenost postojećih i pokretanje novih kapaciteta, povećanje broja zaposlenih i jačanje konkurentne pozicije bh. proizvođača kako na domaćem tako i na inostranim tržištima. Samo pod uslovom materijalizacije kako eksternih tako i internih pretpostavki, projekcija DEP-a da bi Bosna i Hercegovina mogla ostvarivati prosječne godišnje stope rasta fizičkog obima industrijske proizvodnje od 2,2% do 4,8%.

Prema trenutno raspoloživim projekcijama u zemljama EU se u 2023. godini očekuje se nešto niža stopa ekonomskog rasta od 0,8%, što je posljedica sukoba u Ukrajini, energetske krize, rastuće inflacije i u konačnici slabljenja ekonomskog rasta. U skladu sa ovim kretanjima i pretpostavkama DEP-a iz osnovnog scenarija za 2023. godinu je da se u Bosni i Hercegovini može očekivati nastavak trenda rasta u vanjskotrgovinskoj razmjeni ali sa nešto nižim stopama rasta u odnosu na prethodnu godinu. Prema projekcijama DEP-a za 2023. godinu u Bosni i Hercegovini se očekuje rast ukupnog izvoza od 6,6% u realnom smislu nošen rastom izvoza roba sa očekivanom stopom rasta od 7,1%, dok je očekivani rast izvoza usluga oko 5%. Međutim, trend rasta svjetskih cijena zasigurno će tokom 2023. godine imati utjecaj na kretanje bosanskohercegovačkog izvoza. S druge strane, obzirom da je Bosna i Hercegovina prilično uvožno zavisna ekonomija u 2023. godini se može očekivati i realni rast ukupnog uvoza od oko 5%, pri čemu je očekivani rast uvoza roba 4,9% a rast uvoza usluga 0,4%.

Prema projekcijama DEP-a očekuje se da stope rasta uvoza budu nešto niže u odnosu na izvozne i trebale bi se kretati od 5,7% u 2024. godini, 5,7% u 2025. godini, i 5,9% u 2026. godini. Više stope rasta izvoza od uvoznih u srednjem roku bi trebale rezultirati povećanjem zastupljenosti izvoza u BDP-u na oko 57%, dok bi ukupni izvoz (roba + usluge) iznosio oko 66% zaključno sa 2026. godinom. Rezultat ovakvih trendova kretanja izvoza i uvoza bilo bi postepena stabilizacija ukupnog vanjskotrgovinskog deficita na oko 10% BDP-a, uz blago pozitivan doprinos ekonomskom rastu od 0,5 p.p. na godišnjem nivou i poboljšane pokrivenosti uvoza izvozom od preko 85% zaključno sa 2026. godinom

1.3. Tržišterada

Na tržištu rada Federacije BiH prosječan broj zaposlenih osoba u 2023. godini iznosio je 541.261 i to najviše u području prerađivačke industrije 19,6%, ili izraženo u apsolutnim iznosima 106.230 osoba. Značajan udio u strukturi zaposlenosti zauzima trgovina na veliko i malo; popravak motornih vozila i motocikala 18,2%. Broj nezaposlenih osoba na dan 31.12.2023. godine iznosio je 271.904, a od toga 64.488 osobe (što predstavlja 23,7%) registrovane su na području Kantona Tuzla, te 51.232 osobe (ili 18,8%) registrovane su na području Kantona Sarajevo.16

U februaru 2024. godine broj zaposlenih osoba iznosio je 542.688, a što predstavlja povećanje od 1% u odnosu na isti period prethodne godine. U istom periodu najveći porast zaposlenosti zabilježen je u području djelatnosti hotelijerstva i ugostiteljstva od 4,7%, a najznačajniji pad zabilježen je u području djelatnosti: vađenje rude i kamena od 7,1%, te prerađivačke industrije od 2,1%.

Prosječna neto plata u Federaciji BiH u 2023. godini iznosila je 1.261 KM i nominalno je viša za 13,2 % u odnosu na prethodnu godinu, a realno za 7,6%. Najviši nominalni rast neto plata ostvaren je u sljedećim područjima: administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti 18,7%, zatim u području informacija i komunikacija 17,1%, te području vađenja rude i kamena 16,7% i građevinarstva 16,3%. U februaru 2024. godine prosječna neto plata iznosila je 1.315 KM, a što predstavlja nominalno povećanje za 10,2%, a realno 9% u odnosu na isti period prethodne godine. U istom periodu najznačajniji rast realnih neto plata zabilježen je u području djelatnosti: poljoprivreda, šumarstvo i ribolov od 14,7%, te djelatnosti vađenja rude i kamena od 12,8%. Prosječna bruto plata u drugom mjesecu tekuće godine iznosila je 2.045 KM, i nominalno je viša za 10,6%, a realno za 9,4% u odnosu na isti mjesec prethodne godine. U 2022. godini primjetan je veliki jaz između stopa nominalnog i realnog rasta neto plata zbog neusklađenosti realnih stopa rasta neto plata sa inflatornim kretanjima. U 2023. godini kao posljedica usporavanja inflacije dolazi do znatnog smanjivanja jaza između nominalnog i realnog rasta neto plata.

1.4. Rizici ostvarenja makroekonomskih projekcija

Rizici po projekcije rasta u srednjoročnom periodu 2025.–2027. godine vrlo su naglašeni i u najvećoj mjeri pod utjecajem su vanjskih faktora, a odnose se uglavnom na globalna geopolitička zbivanja. Kao važne izvore geopolitičkog rizika značajno je navesti rat u Ukrajini, novonastali sukob na Bliskom istoku te rastuće napetosti na Crvenom moru i Hormuškom zaljevu. Geopolitičke napetosti mogle bi dovesti do rasta cijena energenata i drugih sirovina. Dalja eskalacija navedenih sukoba utjecala bi na jačanje inflatornih pritisaka, te slabljenje globalnog ekonomskog rasta, a što bi imalo negativan odraz na vanjsku trgovinu, industriju i u konačnici na projekcije ekonomskog rasta u BiH i Federaciji BiH 2025.–2027. godine. Nadalje, nepovoljni vremenski uvjeti dodatni su faktor koji bi mogao potaknuti neočekivani porast cijena hrane. Također, viša i dugotrajnija inflacija u zemljama glavnim trgovinskim partnerima BiH, mogla bi ishoditi višom inflacijom potrošačkih cijena od očekivane. Također, značajno je naglasiti i rizik vezano za uvođenje CBAM regulative. Konkretno za BiH primjena CBAM–a značila bi dodatno oporezivanje robe prilikom izvoza u Europsku uniju. Ukoliko se u BiH ne postigne zadovoljavajući stepen niskougliječnog razvoja i dekarbonizacije, bosanskohercegovački proizvodi na europskom tržištu neće biti cjenovno konkurentni, a negativni efekti vanjskotrgovinske razmjene na projicirani rast zasigurno neće izostati.

Pored toga, značajno je istaći i klimatske rizike. Naime, nepovoljne hidrološke prilike mogle bi se negativno odraziti na ukupnu proizvodnju električne energije te slijedom toga i na fizički obim ukupne industrijske proizvodnje, a time i na projicirani rast. Neophodno je napomenuti i spor intenzitet provođenja ekonomskih reformi u zemlji kao jedan od unutrašnjih rizika. Naime, srednjoročni rizik za projektovani rast mogla bi predstavljati i eventualna kašnjenja u reformskim procesima koji imaju za cilj unapređenje poslovnog okruženja u zemlji.

Migracije stanovništva iz Bosne i Hercegovine, samim tim i iz Federacije dugogodišnji su problem i predstavljaju značajan srednjoročni rizik. Posebno je naglašen trend odlaska mlade i obrazovane populacije koji predstavljaju najznačajniji demografski segment. Ukoliko se ne prekine trend odlaska mladih, obrazovanih i kvalifikovanih kadrova iz zemlje srednjoročno bi to rezultiralo smanjenjem produktivnosti i značajnim usporavanjem rasta.

Poglavlje 2. – Srednjoročna fiskalna politika

Fiskalna politika, usklađena je sa mjerama Reformske agende u 2024. godini i narednom srednjoročnom periodu fokusirana je na podršci makroekonomskom rastu, u cilju povećanja fiskalnog prostora politikama koje promovišu dugoročni rast i suzbijaju sivu ekonomiju. Ključne aktivnosti prvenstveno podrazumijevaju djelovanje u pravcu stvaranja povoljnog i stabilnog poslovnog okruženja, atraktivnog za povećan priliv i domaćih i stranih investicija, kao glavnog generatora prognoziranog srednjoročnog

makroekonomskog rasta. Provedbu planiranih aktivnosti i dalje prati nastavak reformi u cilju kreiranja stabilnog poreznog sistema i približavanja istog standardima Evropske unije.

Vlada Tuzlanskog kantona bit će usmjerena na oblikovanje fiskalne politike u cilju promovisanja konkurentnosti, povećanja efikasnosti javnog sektora te jačanja upravljanja javnim finansijama, kako na strani prihoda tako i na strani rashoda budžeta, kao i na pitanje povrata vanjskog duga. Prioriteti u oblasti porezne politike i javnih prihoda u FBiH, a koji će imati utjecaj na Tuzlanski kanton, za period 2025. – 2027. godina bit će orijentisani na nastavku aktivnosti izrade prijedloga zakonskih rješenja kojima će se doprinijeti osiguranju i očuvanju ambijenta pogodnog privrednom rastu, sa stabilnim i predvidivim uslovima poslovanja, te poboljšanju naplate javnih prihoda, kao jednog od osnovnih agregata za planiranje razvojnih, socijalnih i ostalih društvenih potreba i obaveza. Također, kao i u proteklom periodu, nastavlja se kontinuirano provođenje aktivnosti na pojačanom inspekcijskom nadzoru s ciljem poticanja poštivanja propisa u cilju poboljšanja porezne discipline, suzbijanja sive ekonomije, te postizanja efikasnije naplate javnih prihoda.

Usvajanjem inicijative za izmjenu zakona o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji BiH od strane Parlamenta Federacije BiH („Zakon o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji Bosne i Hercegovine” broj: 17/22), omogućena je ravnopravna raspodjela javnih prihoda pokantonima, između ostaloga i Tuzlanskog kantona, a čija je puna primjena počela od 01. januara 2023. godine.

Poglavlje 3. - Srednjoročna porezna politika i prognoza direktnih i indirektnih poreza

Projekcije prihoda u periodu od 2025.– 2027. zasnovana je na revidiranim projekcijama dostavljenim od Ministarstva finansija TK-a koje se odnose na date projekcije prihoda od indirektnih i direktnih poreza za općinu Kladanj kao i revidiranih projekcija prihoda od indirektnih poreza od JU Direkcije regionalnih cesta TK-a. Srednjoročne projekcije javnih prihoda u Federaciji BiH prate pozitivna makroekonomska očekivanja u kretanju onih agregata sa kojim su u značajnoj korelaciji. Kod nekih stavki, u cilju očuvanja fiskalne discipline, već unutar osnovnog scenarija uključeni su i procijenjeni efekti pojedinih visokih rizika po ostvarenje makroekonomskih prognoza. Projekcije su uskovezane za pretpostavljenu brzinu oporavka ekonomije u postpandemijskom periodu, ali i sa najnovijim negativnim dešavanjima u Ukrajini, te na Bliskom istoku, koja su se odrazila na cjelokupnu ekonomiju. Obzirom na krajnju nepredvidivost mogućih budućih šokova, posebno kada je riječ o stanju inflacije, moguće su značajne promjene u krajnjem ishodu makroekonomskih pretpostavki, pa tako i projekcija javnih prihoda. Srednjoročne projekcije prihoda za period 2025.-2027. godina prate pozitivnu makroekonomske prognoze za navedeni period, ali istovremeno zadržavajući određeni nivo opreznosti i konzervativnosti u procjenama.

Kada je riječ o projekcijama prihoda od indirektnih poreza, iste su bazirane na srednjoročnom Planu naplate ukupnih prihoda na Jedinственном računu, preuzetom od strane Odjeljenja za makroekonomsku analizu Upravnog odbora Uprave za indirektno oporezivanje (OMA) iz aprila 2024. godine. Na osnovu srednjoročnih kretanja krajnje potrošnje izvršena je procjena učešća Federacije BiH u međuentitetskoj raspodjeli, dok je projekcija raspoloživog dijela ovih prihoda za raspodjelu korisnicima Federacije BiH, po godinama, zasnovana i na planu otplate vanjskog duga u periodu 2025-2027. godina. Svaki neplanirani događaj u 2024. godini, koji se u značajnoj mjeri može odraziti na pretpostavljene iznose javnih prihoda, eventualno će dovesti i do vanrednog revidiranja projekcija prihoda. Zakonom o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji BiH („Službene novine Federacije BiH” broj: 22/06, 43/08, 22/09, 35/14, 94/15 i 17/22) je detaljno definisana raspodjela prihoda od indirektnih poreza između Federacije, kantona, jedinica lokalne samouprave i direkcije za ceste.

- Indirektni porezi

Kada je riječ o projekcijama prihoda od indirektnih poreza, iste su bazirane na srednjoročnom Planu naplate ukupnih prihoda na Jedinственном računu, preuzetom od strane Odjeljenja za makroekonomsku analizu Upravnog odbora Uprave za indirektno oporezivanje (OMA) iz aprila 2024. godine. Na osnovu srednjoročnih kretanja krajnje potrošnje izvršena je procjena učešća Federacije BiH u međuentitetskoj

raspodjeli, dok je projekcija raspoloživog dijela ovih prihoda za raspodjelu korisnicima Federacije BiH, po godinama, zasnovana i na planu otplate vanjskog duga u periodu 2024. -2027. godina. Ostvarenje projektiranog nivoa prihoda od indirektnih poreza u periodu 2025. – 2027.godina je podložno sljedećim rizicima: (1) svim rizicima za ostvarenje projektiranih makroekonomskih pokazatelja (DEP) i (2) rizicima koji se odnose na samu naplatu prihoda od indirektnih poreza i borbu protiv sive ekonomije.

Svaki neplanirani događaj u 2024. godini, koji se u značajnoj mjeri može odraziti na pretpostavljene iznose javnih prihoda, eventualno će dovesti i do ponovnog vanrednog revidiranja projekcija prihoda.

Uzimajući u obzir makroekonomske prognoze viših nivoa vlasti kada je u pitanju srednjoročna fiskalna politika Općina Kladanj će u narednom periodu imati za prioritet da u okviru svojih nadležnosti nastavi sa poduzimanjem mjera usmjerenih na poboljšanje fiskalnih kapaciteta i jačanju fiskalne održivosti, pri tome se vodeći kao i do sada racionalnim ulaganjima i trošenju raspoloživih budžetskih sredstava obzirom na cjelokupnu ekonomsku situaciju koja je dosta neizvjesna.

Obzirom da su projekcije prihoda usko vezane za privredni rast, najveći rizik po projekcije kojim smo se vodili pri izradi ovog dokumenta je neuspjeh u ispunjavanju ciljeva privrednog rasta.

Prihodi prikupljeni po osnovu indirektnih poreza (PDV-a, carinskih dadžbina i akciznih dadžbina) uplaćuju se na Jedinstveni račun Uprave za indirektno oporezivanje nakon čega se raspodjeljuju sljedećim redoslijedom:

1. Otplata vanjskog duga,
2. Raspodjela na račun rezervi,
3. Raspodjela sredstava za potrebno finansiranje institucija BiH,
4. Raspodjela prihoda između entiteta i Brčko Distrikta.

Nakon raspodjele sredstava za otplatu vanjskog duga, preostalo se raspodjeljuje između entiteta i nižih nivoa vlasti. U skladu sa Zakonom o pripadnosti javnih prihoda u FBiH („Službene novine FBiH“ broj 22/06, 43/08, 22/09, 35/14, 94/15 i 17/22) prihodi sa Jedinstvenog računa se dijele kako slijedi:

1. Finansiranje funkcija Federacije 34,93 %
2. Finansiranje funkcija kantona 51,23 %
3. Finansiranje funkcija jedinica lokalne samouprave 8,42 %
4. Finansiranje funkcija Grada Sarajeva 0,25%
5. Direkcija za ceste 3,90 %

Zakonom o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji BiH je detaljno regulirana raspodjela prihoda od indirektnih poreza između Federacije, kantona, jedinica lokalne samouprave i direkcija za ceste, te puna primjena modela raspodjele prihoda po osnovu indirektnih poreza između svih nivoa vlasti u Federaciji BiH na osnovu propisane formule sa utvrđenim kriterijima iz Zakona o pripadnosti javnih prihoda, koja je i korištena prilikom izrade projekcija za ove nivoe vlasti.

Pravilnikom o načinu uplate javnih prihoda budžeta i vanbudžetskih fondova na teritoriji Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, broj: 54/20, 55/20-Isp, 63/20, 88/20, 28/21, 56/21, 83/21, 01/22, 34/22, 57/22, 76/22, 93/22, 94/22, 10/23 i 37/23), definisano je da od ukupno doznačenog iznosa prihoda od indirektnih poreza iz raspodjele sa Jedinstvenog računa koji pripadaju nadležnim kantonalnim organima za ceste, kantonalni organi za ceste usmjeravaju 42% sredstava na račun općinskih organa, što čini 25% ukupno doznačenih sredstava. Takođe, definisano je da od ukupno doznačenog iznosa prihoda od putarine u iznosu od 0,25 KM po jednom litru, za izgradnju autocesta i drugih cesta koji pripadaju nadležnim kantonalnim organima za ceste, kantonalni organi za ceste usmjeravaju 42% sredstava na račun općinskih organa, što čini 25% ukupno doznačenih sredstava.

- Direktni porezi

U skladu sa Zakonom o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji BiH, kantoni i općine prikupljaju niz direktnih poreza, koji uključuju porez na dobit pravnih lica, porez na dohodak, porezi na imovinu, kao i

neporezne prihode po osnovu kantonalnih i federalnih propisa o porezima na imovinu i niz drugih neporeznih prihoda, koji im omogućavaju finansiranje ustavom utvrđenih funkcija.

Služba za budžet, finansije i poduzetništvo općine Kladanj je projekciju prihoda od direktnih poreza u Dokumentu okvirnog budžeta općine Kladanj za 2025.-2027. godinu uradila na bazi ostvarenih prihoda u 2023. godini, procijenjenih prihoda za 2024. godinu i Revidiranih projekcija koje su dostavljene od strane Ministarstva finansija TK za općine Tuzlanskog kantona i Revidiranih projekcija prihoda od indirektnih poreza od JU Direkcije regionalnih cesta Tuzlanskog kantona.

Poglavlje 4.- Prihodi budžeta općine Kladanj

4.1. Ukupni raspoloživi prihodi

Očekivani nivo ukupnih poreznih i neporeznih prihoda, koji su na raspolaganju za finansiranje potreba iz Budžeta općine Kladanj iznosi 5.187.096,00 KM u 2024. godini.

Projektovani nivo prihoda (porezni i neporezni) u 2025.godini iznosi 5.664.825,00 KM, 2026. godini 6.047.283,00 KM i 2027. godine 6.425.654,00 KM.

Iz datih projekcija može se vidjeti da je projektovani iznos ukupnih poreznih i neporeznih prihoda u 2025. godini veći za 9,20 % u odnosu na plan 2024. godine, dok su u 2026 godini projektovani prihodi u odnosu na 2025. godinu veći za 6,75 %, a u 2027 godini projektovani prihodi u odnosu na 2026. godinu su veći za 6,25%.

U slijedećoj tabeli su navedeni izvršenje za 2023. godinu, plan 2024. godine i projekcije prihoda i primitaka općine Kladanj za period 2025-2027. godina.

Naziv prihoda	Ostvarenje 01.01.- 31.12.2023.	Plan Budžeta za 2024	Projekcije Budžeta		
			2025	2026	2027
I UKUPNO PRIHODI BUDŽETA (A+B+C+D+E)	6.209.057,71	8.573.184,80	8.970.000,00	9.110.000,00	9.250.000,00
A. 710000 - Porezni prihodi (1 do 7)	3.609.624,92	3.865.466,00	4.272.425,00	4.624.683,00	4.967.254,00
1. 711100 - Porez na dobit pojedinaca i preduzeća	524,78	3.300,00	5.000,00	5.500,00	6.000,00
2. 713100 - Zaostale uplate poreza na plaću	6.855,26	8.000,00	6.000,00	6.500,00	7.000,00
3. 714100 - Porez na imovinu	202.598,54	290.000,00	232.000,00	240.000,00	250.000,00
4. 715100 - Porez na prod. dob.i usluga,ukupni prom. ili dodat.vred.	0,00	691,00	1.200,00	1.250,00	1.300,00
5. 716100 - Porez na dohodak	1.426.521,47	1.518.814,00	1.660.359,00	1.808.223,00	1.972.192,00
6. 717100 - Prihodi od indirektnih poreza	1.973.068,59	2.044.511,00	2.367.266,00	2.562.560,00	2.730.062,00
7. 719100 - Ostali	56,28	150,00	600,00	650,00	700,00

porezi					
B. 720000 - Neporezni prihodi (1 do 9)	1.029.940,70	1.321.630,00	1.392.400,00	1.422.600,00	1.458.400,00
1. 721100 - Prihodi od nefinan.Jav. preduz. i finan. javnih instit.	175.104,83	218.770,00	214.200,00	217.800,00	225.000,00
2. 721200 - Ostali prihodi od imovine	1.059,31	1.530,00	1.200,00	1.300,00	1.400,00
3. 722100 - Administrativne takse	71.607,30	93.000,00	100.000,00	105.000,00	110.000,00
4. 722300 - Komunalne naknade i takse	64.109,56	120.300,00	115.000,00	117.500,00	120.000,00
5. 722400 - Ostale budžetske naknade i takse	494.604,75	643.680,00	650.000,00	655.000,00	660.000,00
6. 722500 - Naknade i takse po federalnim zakonima i dr. propisima	183.541,66	211.150,00	250.000,00	255.000,00	260.000,00
7. 722600 - Prihodi od pruž. jav. usluga (prih. od sop. djelat.)	27.807,40	10.100,00	32.000,00	35.000,00	40.000,00
8. 722700 - Neplanirane uplate - prihodi	12.090,89	20.600,00	25.000,00	30.000,00	35.000,00
9. 723100 - Novčane Kazne	15,00	2.500,00	5.000,00	6.000,00	7.000,00
C. 730000 - Tekući transferi i donacije	1.406.932,09	2.023.000,00	2.100.000,00	2.120.000,00	2.150.000,00
D.740000 - Kapitalni transferi	162.560,00	1.362.588,80	1.204.175,00	941.717,00	673.346,00
E. 770000 - Prihodi po osnovu zaostalih obaveza	0,00	500,00	1.000,00	1.000,00	1.000,00

- Prihodi od indirektnih poreza

U Budžetu općine Kladanj prema Zakonu o pripadnosti javnih prihoda od indirektnih poreza uplaćuje se dio poreza na dodanu vrijednost (PDV), dio poreza koji pripada Direkciji cesta i dio poreza za finansiranje autocesta u FBiH, a uplaćuje se prema zakonom određenim kriterijima jedinicama lokalne samouprave.

Prihodi od indirektnih poreza su porez na dodanu vrijednost (PDV) i dio poreza koji pripada Direkciji cesta a uplaćuje se prema određenim kriterijima lokalnim zajednicama.

Najznačajniji u ovoj grupi prihoda je prihod od PDV-a, koji je u DOB-u planiran u skladu sa smjernicama datim od strane viših nivoa vlasti sa projekcijom povećanja za predstojeći trogodišnji period.

Projekcija PDV-a za 2025.godinu iznosi 2.367.266,00 KM, što je za 15,78 % više u odnosu na plan 2024.godine koji iznosi 2.044.511,00 KM. Prema projekcijama datim od viših nivoa vlasti, iznos PDV-a u 2026. godini povećava se za 8,24 % u odnosu na iznos u 2025.godini i iznosi 2.562.560,00 KM, dok se u 2027.godini predviđa rast za 6,53 % u odnosu na 2026.godinu i iznosi 2.730.062,00 KM.

- Porez na dohodak

Projekcije prihoda od poreza na dohodak u periodu 2025.- 2027. godina zasnivaju se na projekcijama dostavljenih od strane Ministarstva finansija TK za općine Tuzlanskog kantona iz mjeseca maja 2024.godine. Prihodi od poreza na dohodak, u skladu sa važećim projekcijama datim od strane viših nivoa vlasti, u 2025. godini veći su za 9,31 % u odnosu na plan 2024. godine, za koju je planirano ostvarenje u iznosu od 1.518.814,00 KM. U periodu 2025.- 2027.godina projekcije prihoda po osnovu poreza na dohodak pokazuju rast. U 2026.godini planirani su u iznosu od 1.808.223,00 KM i veći za 8,90 % u odnosu na 2025.godinu u kojoj su planirani u iznosu od 1.660.359,00 KM. Daljnji rast planiran je i u 2027.godini i planirani su u iznosu od 1.972.192,00 KM, što je za 9,06 % više u odnosu na iznos projekcije za 2026.godinu.

- Porezi na imovinu

Ovi porezi obuhvataju porez na imovinu od fizičkih i pravnih lica, porez na imovinu za motorna vozila, porez na nasljeđe i darove, porez na promet nepokretnosti fizičkih i pravnih lica koji se naplaćuju i raspoređuju između budžeta kantona i općina prema kantonalnim propisima. Projekcija ovih prihoda za 2025.godinu iznose 232.000,00 KM, i manje su za 20% u odnosu na planirani nivo ostvarenja u 2024. godini koji iznosi 290.000,00 KM. U 2026.godini ovi prihodi planirani su u iznosu od 240.000,00 KM što je za 3,44 % više u odnosu na plan 2025. godine, dok je u 2027 godini planirano ostvarenje u iznosu od 250.000,00 KM što je za 4,16 % više u odnosu na 2026 godinu.

- Neporezni prihodi

Neporezni prihodi uključuju:

- Administrativnetakse
- Komunalne naknade i takse
- Ostale budžetske naknade i takse
- Novčane kazne
- Posebne naknade i takse
- Ostali neporezni prihodi (uključujući i vlastite prihode budžetskih korisnika)

Očekivani ukupni iznos prikupljenih neporeznih prihoda u 2024. godini iznosi **1.321.630,00 KM**. Projekcija ostvarenja neporeznih prihoda u 2025. godini je veća za 5,35 % u odnosu na projekciju ostvarenja u 2024. godini, a u 2026. godini projekcija ostvarenje je veća za 7,63 % u odnosu na projekciju ostvarenja u 2025.godini. U 2027. godini projekcija ostvarenje je veća za 2,51 % u odnosu na projekciju ostvarenja u 2026.godini. Potrebno je napomenuti da su neporezni prihodi još uvijek najslabija tačka sagledavanja prihoda, koji se kao takvi različito tretiraju u kantonima, općinama i Federaciji, zbog čega treba uslijediti njihovo specificirano i unificirano praćenje.

4.2.Rizici po projekcije prihoda

Projekcije prihoda su usko vezane za ekonomski rast. Eksterno okruženje predstavlja ključnu strukturnu odrednicu domaće ekonomije, pa stoga i ključni rizik po ekonomski rast leži u eventualnom slabljenju

izvozne tražnje, što bi dovelo do smanjenja izvoza bh. proizvoda na inostrana tržišta, posebno izvoza na tržišta zemalja EU.

Rizici ostvarenja projiciranih prihoda mogu biti:

- veće usporavanje predviđenog ekonomskog rasta;
- nepredviđene promjene poreznih politika (odsustvo stabilnih koeficijenata raspodjele indirektnih poreza i nepredviđene promjene istih i dr.);
- makroekonomske pretpostavke;
- promjena nivoa zaduženosti Federalnog budžeta (otplate vanjskog duga FBiH);
- razvoj drugih događaja (efikasnost porezne uprave u kontroli naplate javnih prihoda, mogućnost elementarne nepogode).

Obzirom da su rizici po projekcije najvećim dijelom vezani za vanjske faktore (situaciji vezanoj za rat u Ukrajini i energetske krizu), neizvjesnost povezana sa projekcijama je na visokoj razini. Razvoj događaja na ukrajinskom ratištu i rješavanje globalnih energetskih problema predstavljaju glavne rizike po načinjene projekcije. S druge strane, na ostvarenje projekcija utjecat će i unutrašnji faktori vezani za kompleksnu administrativnu organizaciju Federacije BiH, složen sistem donošenja odluka, spor tempo provođenja reformskih mjera isl. Eventualna kašnjenja u provođenju strukturnih reformi mogla bi se negativno odraziti na privredni rast. Također, rizik koji se odnosi na migraciju stanovništva pogotovo aktivnog radnog stanovništva iz Federacije BiH u konačnici bi mogao imati negativan odraz na produktivnost te rezultirati sporijim rastom BDP - a od projektovanog. Kao rizik po projekcije značajno je navesti i stabilnost u proizvodnji električne energije koji u znatnoj mjeri ovisi o hidrološkim prilikama. Naime, nepovoljne hidrološke prilike mogle bi se loše odraziti na ukupnu proizvodnju električne energije, a samim tim i na fizički obim industrijske proizvodnje, a što bi opet imalo negativan odraz na ostale komponente BDP - a.

Veliki uticaj i rizik za stabilne projekcije prihoda za naredni period predstavlja vanjski dug FBiH, jer je Zakonom o pripadnosti javnih prihoda u FBiH predviđeno da se iz sredstava PDV-a, koja su sa JRT dodijele za finansiranje Federacije, kantona, općina i Direkcije cesta, prvo izvrši otplata vanjskog duga Federacije, te se onda vrši raspodjela ostatka sredstava na ostale korisnike.

Izvršenje raspoloživih prihoda po osnovu indirektnih poreza za budžetske korisnike u Federaciji BiH direktno će ovisiti i o visini otplate vanjskog duga, s obzirom da se ukupan iznos prihoda s Jedinственог računa, koji pripada Federaciji BiH, u skladu s članom 21. Zakona o sistemu indirektnog oporezivanja („Službeni novine BiH“, broj: 44/03) umanjuje za iznos sredstava potrebnih za servisiranje inozemnog duga Federacije BiH.

Postoje značajni rizici za ostvarenje projekcija prihoda od indirektnih poreza zbog ogromnih nepoznanica u pogledu dešavanja u Ukrajini i razvijanja epidemiološke situacije u zemlji i okruženju. Ostvarenje projektiranog nivoa prihoda od indirektnih poreza u periodu 2024. -2026.godina je podložno sljedećim rizicima: svim rizicima za ostvarenje projektiranih makroekonomskih pokazatelja (DEP) i rizicima koji se odnose na samu naplatu prihoda od indirektnih poreza i borbu protiv sive ekonomije. Projekcije prihoda od indirektnih poreza su usko vezane za projekcije makroekonomskih pokazatelja DEP-a. Svi rizici koje DEP pominje u svojim projekcijama po automatizmu predstavljaju i rizike za projekcije prihoda od indirektnih poreza, pošto svako odstupanje realizacije DEP-ovih parametara od njihovih projektiranih vrijednosti neizbježno dovodi i do odstupanja realiziranih od projektiranih prihoda od indirektnih poreza.

Izvršenje raspoloživih prihoda po osnovu indirektnih poreza za budžetske korisnike u Federaciji BiH direktno će ovisiti i o visini otplate vanjskog duga, s obzirom da se ukupan iznos prihoda s Jedinственог računa, koji pripada Federaciji BiH, u skladu s članom 21. Zakona o sistemu indirektnog oporezivanja („Službeni novine BiH“, broj: 44/03) umanjuje za iznos sredstava potrebnih za servisiranje inozemnog duga Federacije BiH.

Projekcije su rađene pod pretpostavkom da neće doći do prenosa nadležnosti između jedinica lokalne samouprave i drugih nivoa vlasti, kao i zakonskih promjena u oblasti indirektnog oporezivanja.

Poglavlje 5 - Struktura potrošnje u javnom sektoru

U ovom poglavlju je opisana politika javnih rashoda i dat kratak pregled ključne problematike vezane za oblasti upravljanja resursima javnog sektora. Data je analiza strukture javnih rashoda po glavnim ekonomskim stavkama i trendovi njihovih kretanja. Ova analiza je važan element procesa srednjoročnog planiranja budžeta.

U skladu sa planiranim okvirom raspoloživih sredstava i prihvaćenom politikom javnih rashoda, u ovom poglavlju date su preporuke o strukturi budžetske potrošnje za naredni trogodišnji period po glavnim ekonomskim stavkama. Kao i prethodnih godina, planiranje budžeta će se oslanjati na načela stabilizacijskog djelovanja fiskalne politike kroz smanjenje javne potrošnje.

Općina Kladanj će i u narednom periodu biti opredjeljena za provođenja mjera štednje javne potrošnje u periodu 2024. – 2026. godine, čiji je osnovni cilj održavanje stabilnog fiskalnog sistema, održavanje budžetske ravnoteže i kontrola javne potrošnje.

Mjere štednje javne potrošnje će se provoditi kroz ograničavanje rasta tekućih rashoda, uzistovremeno nastojanje očuvanja socijalne pravednosti i zaštite najugroženijih grupa stanovništva i boračkih populacija, te osiguranje aktivnog doprinosa povećanju investicionih aktivnosti.

5.1.Rashodi Budžeta općine Kladanj

U slijedećoj tabeli prikazane su Budžetske procjene prema ekonomskoj klasifikaciji sa projekcijama rashoda i izdataka za period 2024 – 2026 godina:

Naziv Rashoda	Ostvarenje 01.01.- 31.12.2023.	Plan Budžeta za 2024	Projekcije Budžeta 2025	Projekcije Budžeta 2026	Projekcije Budžeta 2027
I UKUPNO RASHODI BUDŽETA	6.078.789,70	8.573.184,80	8.970.000,00	9.110.000,00	9.250.000,00
A. 611000 –Plaće i naknade troškova zaposlenih (1 do 2)	1.550.486,33	1.833.589,00	1.930.000,00	1.965.000,00	2.000.000,00
1. 611100 –Bruto plaće i naknade plaća	1.330.463,69	1.521.389,00	1.600.000,00	1.625.000,00	1.650.000,00
2. 611200 –Naknade troškova zaposlenih	220.022,64	312.200,00	330.000,00	340.000,00	350.000,00
B. 612000 - Doprinosi poslodavca i ostali doprinosi(1 do 2)	143.955,87	165.494,00	174.300,00	177.400,00	180.600,00
1. 612100 - Doprinosi poslodavca	139.698,68	160.501,00	169.000,00	172.000,00	175.000,00
2. 612200 – Ostali doprinosi	4.257,19	4.993,00	5.300,00	5.400,00	5.600,00
C. 613000 - Izdaci za materijal, sitan inventar i usluge (1 do 9)	993.137,06	1.339.166,00	1.393.473,00	1.421.973,00	1.450.473,00
1. 613100 – Putni troškovi	2.182,11	11.300,00	12.000,00	12.500,00	13.000,00
2. 613200 –Izdaci za energiju	202.910,52	250.000,00	260.000,00	265.000,00	270.000,00
3. 613300 – Izdaci za komunikaciju i komunalne usluge	214.290,37	253.520,00	255.000,00	260.000,00	265.000,00

4. 613400 – Nabavka materijala i sitnog inventara	35.836,18	56.200,00	63.000,00	64.000,00	65.000,00
5. 613500 – Izdaci za usluge prevoza i goriva	20.290,51	34.000,00	45.000,00	46.000,00	47.000,00
6. 613600 -Unajmljivanje imovine, opreme i nemater. imovine	3.472,65	3.473,00	3.473,00	3.473,00	3.473,00
7. 613700 - Izdaci za tekuće održavanje	228.468,47	300.500,00	300.000,00	305.000,00	310.000,00
8. 613800 - Izdaci osig., bankar. Usl. I usl. Plat. Prometa	11.578,73	20.600,00	25.000,00	26.000,00	27.000,00
9. 613900 - Ugovorene i druge posebne usluge	274.107,52	409.573,00	430.000,00	440.000,00	450.000,00
D.614000 - Tekući transferi i drugi tekući rashodi	2.004.628,61	1.952.231,80	1.957.000,00	2.013.000,00	2.069.000,00
1. 614100 - Tekući transferi drugim nivoima vlasti i fondovima	19.955,48	105.065,80	87.000,00	88.000,00	89.000,00
2. 614200 - Tekući transferi pojedincima	770.891,05	459.000,00	350.000,00	360.000,00	370.000,00
3. 614300 - Tekući transferi neprofitnim organizacijama	883.482,47	1.054.873,00	1.060.000,00	1.080.000,00	1.100.000,00
4. 614400 - Subvencije javnim preduzećima	176.270,84	187.943,00	230.000,00	240.000,00	250.000,00
5. 614500 - Subvencije privatnim preduzećima i poduzetnicima	94.698,45	110.000,00	130.000,00	140.000,00	150.000,00
6. 614800 - Drugi tekući rashodi	59.330,32	35.350,00	100.000,00	105.000,00	110.000,00
E. 615000 - Kapitalni transferi	27.110,76	45.000,00	100.000,00	100.000,00	100.000,00
F. 616000 - Izdaci za kamate	7.357,76	7.700,00	10.000,00	10.000,00	10.000,00
G. 821000 - Izdaci za nabavku stalnih sredstava	1.275.433,08	3.142.604,00	3.305.227,00	3.322.627,00	3.339.927,00
H. 823000 - Izdaci za otplate dugova	76.680,23	87.400,00	100.000,00	100.000,00	100.000,00

Poglavlje 6 - Budžetski prioriteti za period 2025- 2027. godina

Budžet je glavni instrument za određivanje politika Vlada. On je sredstvo putem kojeg se strateški ciljevi Vlade prevode u usluge, programe i aktivnosti koje su usmjerene ka ispunjavanju socijalnih i ekonomskih potreba građana.

Osnovna funkcija Dokumenta okvirnog budžeta općine Kladanj za period 2024.-2026. godina, je da pored osiguranja fiskalne discipline budžetskih korisnika osigura alokaciju budžetskih sredstava u skladu sa prioritetima Općine Kladanj.

Cilj Dokumenta okvirnog budžeta je da pruži kvalitetniji strateški osnov za srednjoročno planiranje budžeta i pripremu godišnjih budžeta, kroz povezivanje trogodišnjih projekcija rashoda sa utvrđenim srednjoročnim prioritetima općine.

Srednjoročne projekcije prihoda za period 2025.-2027. godina prate pozitivne makroekonomske prognoze za navedeni period, ali istovremeno zadržavajući određeni nivo opreznosti i konzervativnosti u procjenama. Projekcije su usko vezane za pretpostavljenu brzinu oporavka ekonomije u postpandemijskom periodu, ali i sa najnovijim negativnim dešavanjima u Ukrajini, te na Bliskom istoku, koja su se odrazila na cjelokupnu ekonomiju.

Obzirom na krajnju nepredvidivost mogućih budućih šokova, posebno kada je riječ o stanju inflacije, moguće su značajne promjene u krajnjem ishodu makroekonomskih pretpostavki, pa tako i projekcija javnih prihoda.

U narednom periodu prioriteti prije svega će biti usmjereni na:

Održavanje tekuće likvidnosti i nastavak finansijske stabilizacije Budžeta Općine Kladanj, stvaranje povoljnog poslovnog okruženja kroz razvijanje partnerskih odnosa između javnog i privatnog sektora, pružanje podrške razvoju poduzetništva i obrta, poljoprivrednoj proizvodnji, razvoju uslužnih djelatnosti (trgovina, ugostiteljstvo, turizam, transport i dr) u cilju očuvanja postojećih i otvaranja novih radnih mjesta, unapređenju struktura Civilne zaštite, zaštita okoliša, stvaranje funkcionalne i efikasnije lokalne uprave prilagođene potrebama građana, privrednih i drugih subjekata, transparentnije trošenje javnih sredstava, aktivnosti na efikasnijoj naplati općinskih naknada, poboljšanje usluga javnog sektora na nivou lokalne zajednice u oblasti komunalnih poslova, socijalne i zdravstvene zaštite pripadnika boračke populacije i lica u stanju socijalne potrebe, unapređenje sektora sporta i kulture, stvaranje partnerskih odnosa sa nevladinim sektorom, saradnja sa mladima, aktivnosti na jačanju i promociji turističke ponude i promociji kulturno historijskog naslijeđa općine Kladanj.

U skladu sa članom 18. Zakona o budžetima u Federaciji Bosne i Hercegovine („Sl. novine Federacije BiH“, br. 102/13, 9/14, 13/14, 8/15, 91/15, 102/15, 104/16, 5/18, 11/19, 99/19 i 25/22) nakon usvajanja od strane Općinskog načelnika, ovaj dokument bit će objavljen na web stranici Općine Kladanj i dostavljen Općinskom vijeću Kladanj kao informacija.

Sadržaj

Uvod u Dokument okvirnog budžeta

Poglavlje 1. - Srednjoročne makroekonomske pretpostavke i prognoze

- 1.1. Ekonomski rast
- 1.2. Industrijska proizvodnja i robna razmjena
- 1.3. Tržište rada
- 1.4. Rizici ostvarenja makroekonomskih projekcija

Poglavlje 2. - Srednjoročna fiskalna politika

Poglavlje 3.- Srednjoročna porezna politika i prognoza direktnih i indirektnih poreza

Poglavlje 4. - Prihodi budžeta općine Kladanj

- 4.1. Ukupni raspoloživi prihodi
- 4.2. Rizici po projekcije prihoda

Poglavlje 5. - Struktura potrošnje u javnom sektoru

- 5.1. Rashodi Budžeta općine Kladanj

Poglavlje 6. - Budžetski prioriteti za period 2025 - 2027. godina

OPĆINA KLADANJ
Općinski načelnik
Broj:02-11-1481/24
Kladanj 25.06.2024. godine

OPĆINSKI NAČELNIK
Jusuf Čavkunović, dipl.ing